

29. Urheilu- ja retkeilytoiminta

Urheilu- ja retkeilylautakunta

Lautakunnan kokoonpano, kokoukset ym. Lautakunnan puheenjohtajana v. 1962 toimi liikennetark. Väinö Soininen, varapuheenjohtajana ins. Bertil Oljelund sekä jäseninä valtiot.maist. Maija Björklund, varanot. Salme Katajavuori, ajomest. Sulo Lahtinen, varat. Erkki Linkomo, dipl.ins. Jaakko Ollila, toiminnanjoht. Veikko Peuhkuri sekä valistussiht. Mauri Reutsalo. Sihteerinä toimi lakit.lis. Pentti Mäkelä. Kaupunginhallitusta edusti opetustointa johtava apul.kaup.joht. Aarre Loimaranta.

Eläintarhajaostoon kuuluivat puheenjohtajana ins. Oljelund sekä jäseninä valtiot.maist. Björklund, varanot. Katajavuori, liikennetark. Lahtinen sekä toiminnanjoht. Peuhkuri.

Retkeilyjaostoon kuuluivat puheenjohtajana liikennetark. Soininen sekä jäseninä varanot. Katajavuori, varat. Linkomo, dipl.ins. Ollila sekä valistussiht. Reutsalo.

Lautakunnalla oli vuoden aikana 26 kokousta, joiden pöytäkirjojen pykäläluku oli 415. Kirjeitä saapui 951 ja lähetettiin 161.

Eläintarhajaoston kokouksia oli 4 ja pöytäkirjoissa 12 pykälää. Retkeilylautakunnan vastaavat luvut olivat 3 ja 8.

Lautakunnan tärkeimmistä päätöksistä mainittakoon:

Apurahojen jako. Piirien kurssitoiminnan avustamiseen varattu 300 000 mk:n suuruinen määräraha jaettiin seuraavasti: Suomen Valtakunnan Urheiluliiton Helsingin piiri 95 000 mk, Työväen Urheiluliiton Suur-Helsingin piiri 60 000 mk, Työväen Urheiluseurojen Helsingin piiri 25 000 mk, Suomen Palloliiton Helsingin piiri 40 000 mk, Centralidrottsförbund, Helsingin piiri 35 000 mk, Suomen Jousiampujain liiton Helsingin piiri 20 000 mk ja Suomen Kanoottiliiton Helsingin piiri 25 000 mk (19.1. 14 §, 30.3. 100 §).

Urheiluseurojen nuorten leiritoiminnan tukemiseen varatulla 600 000 mk:n määrärahalla avustettiin 26 seuraa (19.1. 12 §, 11.5. 153 §, 19.10. 338 §).

Voimistelu- ja urheiluseurojen työn tukemiseen varatulla 9 mmk:n määrärahalla avustettiin yhteensä 147 seuraa (19.1. 12 §, 26.1. 36 §, 30.3. 99 §).

Lisäksi jaettiin avustuksia kaupungin virastojen ja laitosten henkilökunnan urheilutyön tukemiseksi 28 viraston tai laitoksen urheiluseuralle yhteensä 400 000 mk (19.1. 15 §, 11.5. 152 §), retkeilyjärjestöjen työn tukemiseen 3 retkeilyseuralle yhteensä 270 000 mk (rj. 27.4. 3 §), ulkoilmakonsertteja varten 19 kuorolle ja orkesterille

yhteensä 750 000 mk (27.4. 145 §) sekä kalavesien huoltotoimenpiteitä varten 3 kalastusseuralle yhteensä 200 000 mk (7.12. 394 §).

Tärkeimmät vuokraukset ym. Lautakunta päätti antaa kalastajille Helge Ekholmille ja Yrjö Saloselle kummallekin kalastusmajan pito-oikeuden Tallskär-nimisellä saarella 1.1.—31.12. väliseksi ajaksi 1 500 mk:n kertakaikkisesta korvauksesta (9.3. 76 §).

Helsingin ratsastusseurojen yhteistoimintaneuvoston anomuksesta päätettiin myöntää Ruskeasuon ratsastushallissa ja Laakson ratsastusstadionilla pidettävien ratsastuskilpailujen ja -tilaisuuksien järjestäjille oikeus 16.5.1962—15.5.1964 välisenä aikana kiinnittää omistamaansa estemateriaaliin liikeyritysten ja niiden tuotteiden mainoksia 5 000 mk:n vuotuisesta korvauksesta (23.8. 85 §).

Eläintarhan urheilukentän ja sen luistinradan kioski päätettiin vuokrata 1.5.1962—15.3.1965 väliseksi ajaksi rva Annikki Kauppilalle 202 000 mk:n vuokrasta yhtä kesä- ja talvikautta kohden (13.4. 127 §).

Sotainvalidien Veljesliiton Helsingin Sotainvalidit -nimiselle yhdistykselle päätettiin vuokrata Hietarannalla sijaitsevat kaksi kioskia sekä pukusuojarakennus vaatteiden vastaanottoa ja uimatarvikkeiden ym. vuokraamista sekä virvokejuomien myyntiä ja kahvilaliikkeen harjoittamista varten kesäkausiksi 15.4.1962—15.9.1966 välisenä aikana 100 000 mk:n vuotuisesta vuokrasta ja sillä ehdolla, että vuokraaja 1.7.1963 mennessä kustannuksellaan suorittaa kahvilan laajennus- ja kunnostustyöt (13.4. 128 §).

Laajasalon uimarannan kioski päätettiin vuokrata v:n 1962—1963 kesäkausiksi rva Aili Lyytiselle 90 000 mk:n kausivuokrasta (27.4. 141 §).

Helsingin Ravirata Oy -nimiselle yhtiölle päätettiin vuokrata n. 1 100 m²:n suuruinen alue Käpylän raviradan länsireunalta 1.7.1962—31.12.1966 väliseksi ajaksi 80 000 mk:n vuotuisesta vuokranmaksusta. Vuokraaja oikeutettiin kustannuksellaan rakentamaan vuokra-alueelle tallirakennus (23.2. 61 §, 15.6. 232 §).

Helsingin kaupungin Riistamiehet -nimiselle yhdistykselle vuokrattiin allien ja meriteerien metsästysoikeus kaupungin omistamilla ulkosaarilla ja -luodoilla metsästyskaudeksi 1.10.—31.12. v. 1962—1966 3 000 mk:n vuotuisesta vuokrasta (5.10. 329 §).

Helsingin verkkopallosoijat Oy -nimiselle yhtiölle vuokrattiin Auto- ja tennistalossa sijaitsevat n. 4 200 m²:n suuruiset hallitilat tenniksen ja muun sisäurheilun harjoittamista varten 1.1.1963—31.12.1967 väliseksi ajaksi 478 500 mk:n kuukausivuokrasta (2.11. 349 §).

Virvoketarjoilu- ja kenkien ym. säilytysoikeudet seuraavilla luistinradoilla päätettiin vuokrata talvikausiksi v. 1962—1963, 1963—1964 ja 1964—1965 jäljempänä mainituista kuukausivuokrista: Haapaniemen kentän luistinrata, 20 000 mk; Herttoniemen urheilukentän luistinrata, 57 000 mk; Kaisaniemen kentän luistinrata, 15 000 mk; Käpylän urheilukentän luistinrata, 22 000 mk sekä Lauttasaaren urheilukentän luistinrata, 81 000 mk (2.11. 351 §). Vallilan luistinradan kioski vuokrattiin em. talvikausiksi 21 000 mk:n kuukausivuokrasta (2.11. 351 §).

Uutelan ulkoilualan peltomaat, yhteensä 20 ha, sekä päärakennus, yhteensä 139 m², vuokrattiin Keskustalli Oy:lle 1.1.1963—31.12.1965 väliseksi ajaksi siten, että peltomaista perittävä vuosivuokra oli 135 000 mk vuodessa ja päärakennuksesta perittävä kuukausivuokra 88 mk/m² (7.12. 392 §).

Seurasaaren ulkoilupuiston ravintola päätettiin vuokrata Helsingin Osuuskaupalle 1.1.1963—31.12.1967 väliseksi ajaksi 410 000 mk:n vuotuisesta kiinteästä vuokrasta sekä lisäksi erikseen myynnin perusteella määräytyvästä prosenttivuokrasta (7.12. 393 §).

Töölön Pallokentän tenniskentät päätettiin vuokrata Helsingfors Lawn-Tennis Klubb -nimiselle yhdistykselle 1.1.1963—31.12.1967 väliseksi ajaksi niin että v. 1958 tehtyä vuokrasopimusta jatkettiin (28.12. 413 §).

Huonon kesäkauden vuoksi päätettiin Kumpulan uimalan kahvikioskin sekä Pihlajasaaren uimarannan kioskin vuokrasopimuksia pidentää kolmeksi kesäkaudeksi sekä Laajasalon uimarannan kioskia ja Munkkiniemen uimarannan vaatesäiliötä koskevia vuokrasopimuksia kahdeksi kesäkaudeksi entisillä vuokraehdoilla (28.12. 415 §).

Esityksiä kaupunginhallitukselle tehtiin asioista, jotka mm. koskivat: Lauttasaaren tehdaskorttelin n:o 31120 lounaispuolella olevan vapaa-alueen siirtämistä lautakunnan hallintoon (19.1. 30 §); Pihlajasaaren liikennöivien moottoriveneiden laiturin siirtämistä Hietalahdenrannasta Merisatamaan (16.2. 53 §); toimikunnan asettamista yhteistoiminnassa Stadion-säätiön ja Jääkenttä-säätiön kanssa tutkimaan mahdollisuuksia Keskusurheilupuiston alueella sijaitsevien urheilulaitosten hallinnon ja huollon keskittämiseksi (23.2. 60 §); Suomen kaupunkien urheiluhallintoviranomaisten yhteistoiminnan järjestämistä (30.3. 98 §); Degerön kanavan kiveyksen ja kävelysillan korjaamista (30.3. 106 §); Lauttasaaren ulkoilupuiston kaitsijan asuinrakennuksen purkamista ja uuden rakennuksen rakentamista leirintäalueen sisääntuloväylän varteen (31.8. 289 §) sekä Korkeasaaren ravintolan keittiön peruskorjausta ja uusien käymälöiden rakentamista (31.8. 290 §).

Lausunnot kaupunginhallitukselle koskivat mm. seuraavia asioita: leikki- ja palloilun alueen rakentamista Oulunkylään ja Haagaan (19.1. 20 §, 13.4. 124 §); Rudus Oy:n betonitehtaan sijoittamista Rajasaareen (26.1. 35 §); esitystä parhaan helsinkiläisen urheilijan palkitsemiseksi vuosittain kaupungin palkinnolla (2.2. 41 §); Pohjoisen Uunisaaren sekä Luukin alueen siirtämistä lautakunnan hallintoon (23.2. 62 §, 9.3. 75 §); Moottorinkuljettajat Oy:n liikennöimisluvan uusimista (23.3. 90 §); Seurasaaren ravintolan parvekkeen suojaamista laseilla (23.3. 90 §); urheilukenttien, maa-uimaloiden sekä erilaisten urheilun alueiden järjestämistä tai varaamista (13.4. 125 §, 27.4. 137 §, 1.6. 195—197 §, 8.6. 208—210 §, 15.6. 234, 236—239 §, 2.11. 348 §, 23.11. 339, 341 §, 7.12. 384 §, 28.12. 408 §); venelaitureiden järjestämistä Kanta- ja Esikaupunkialueille (8.6. 223 §, 15.6. 240 §, 21.9. 298—301, 303—306, 308 §, 2.11. 348 §); urheiluseurojen ym. avustamista (11.5. 154—156 §, 8.6. 211 §); rautaisen suoja-aitauksen poistamista Töölön Pallokentän kilpailukenttien ympäriltä (25.5. 183 §); kunnallisten urheilutilojen luovuttamista maksuttomasti voimistelu- ja urheiluseurojen käyttöön (25.5. 185 §); eräiden voimistelu- ja urheiluseurojen anomusta saada haltuunsa poissiiirrettävä rakennus Koskelan Puistokylästä sen pystyttämiseksi Pakilaan (1.6. 201 §); venelaituritoimikunnan mietintöä (31.8. 285 §); veneitten talvisäilytyspaikkojen järjestämistä (21.9. 302, 307 §); Tapanilan Urheilutalossäätiön anomusta lainan saamiseksi ko. urheilutalon lopullista kunnostamista varten (21.9. 309 §); Lauttasaaren leirintäaluekysymystä (21.9. 314 §); kaupungin osallistumista Helsingfors Segelsällskap -nimisen seuran sataman kehittämiseen Liuskasaarella ja Liuskaluodolla (5.10 326 §); Suomen Valtakunnan Urheiluliiton, Työväen Urheilu-

liiton sekä Finlands Svenska Centralidrottsförbund'in yhteistä anomusta Messukentän ns. Kansojenhallin saamisesta sisäurheilutilaksi (19.10. 339 §); matkailuneuvontakomitean mietintöä (2.11. 347 §); sekä Suomen Valtakunnan Urheiluliiton anomusta saada alennusta omistamansa Yrjönkadun uimahallin vesilaskuista (7.12. 383 §).

Lausunto palkkalautakunnalle annettiin esityksestä Pallokentän ja Velodromin ylivahtimestarin virkojen muuttamiseksi työnjohtajan viroiksi (2.2. 42 §).

Urheilu- ja retkeilytoimisto

Henkilökunta. Kertomusvuonna perustettuun toimistoapulaisen tp. virkaan valittiin 23.2. lukien rva Sirkka Kallio, avoinna olleeseen Rastilan alueenvalvojan virkaan sotilasmest. evp. Sulo Kärki sekä Korkeasaaren eläintarhan saarenvartijan Joel Grönqvistin kuoleman vuoksi avoimeksi tulleeseen virkaan kers. Vilho Eskelinen. Lisäksi toimistoon palkattiin 15.6. työsopimussuhteeseen ins. Timo Tiihonen.

Eläkkeelle siirtyi Tullisaaren kaitsija Gösta Landen 1.6. lukien.

Lautakunnan alaisten vakinaisten viranhaltijain lukumäärä oli kertomusvuoden aikana 38 ja tilapäisten 7.

Työntekijäin lukumäärä oli korkeimmillaan heinäkuussa eli 383 ja alimmillaan, 130, maaliskuussa.

Sairauslomalla oli 16 viranhaltijaa yhteensä 314 päivää ja 82 työntekijää kaikkiaan 1 439 päivää.

Virkamatkoja tekivät vuoden aikana toimistopääll. Esko Palmio ja lautakunnan varapuh.joht. Bertil Oljelund Islantiin, lautakunnan jäsen Sulo Lahtinen ja urheilunohj. Esko Numminen Ruotsiin, apul.retkeilyasiamies Jorma Salmi Ruotsiin ja Norjaan, lautakunnan puh.joht. Väinö Soininen ja toimistopääll. Palmio Ruotsiin. Varsinaisten virkamatkojen lisäksi osallistui retkeilyasiamies Eero Koroma matkailuneuvontakomitean Saksaan tekemään matkaan sekä urheilunohj. Aino Numminen tutustui Suomen Naisten Liikuntakasvatusliiton edustusjoukkueen johtajana Yhdysvaltojen ja Kanadan urheilulaitoksiin.

Urheilutoiminta

Urheilunohjaus. Eri sisä- ja ulkoharjoituspaikoissa tapahtuneessa käytännöllisessä urheilunohjaustoiminnassa olivat edustettuina seuraavat liikunta- ja koulutusmuodot: kaunoluistelu, hiihto, laturetkeily, mäenlasku, naisten ja miesten kuntovoimistelu, perheenmäntien kuntovoimistelu ja lasten ryhti- ja satuvoimistelu, naisten kesäkauden voimistelu, tyttöjen ja poikien telinevoimistelu, uimakoulutyö, kenttäurheilu, palloilu, tennis, kansantanssi ja -leikki (tantsut).

Neuvontatilaisuuksia (uimakoulutoimintaa lukuun ottamatta) oli yhteensä 1 176, neuvontakohteita 68, ohjaajia 53 ja osanottajia 40 876. Tilastoluvut osoittavat toiminnan kasvaneen edelliseen vuoteen verrattuna lähes kaksinkertaiseksi.

Talvikautena järjestettiin urheilunohjausta kaunoluistelussa 74 kertaa 9 radalla (osanottajia 2 927), mäenlaskussa 231 kertaa 8 mäessä (osanottajia 4 203) ja hiihdossa 98 kertaa 18 kohteessa (osanottajia 4 548).

Hiihtolajien kunnostuksesta ja huollosta vastasi 5-miehinen latupartio tehtävienään latujen raivaus, viitoitus ja kuntoon saattaminen. Paikallislataja oli viitoitettu 120 km sekä näiden lisäksi 2 kaukoretkilataa: Helsingistä Pirttimäen kautta Solvallon urheilupuistoon sekä Herttoniemestä Sipoon kautta Savijärvelle, josta edelleen Söderkullan, Kisakallion ja Rastilan kautta Roihuvuoreen.

Runsaan lumen ja edullisten sääolosuhteiden vuoksi tarjosi talvikausi hiihtotoiminnalle hyvät edellytykset. Kaupungin latuverkosto oli erittäin tehokkaasti käytössä. Helsingiläisten hiihtojärjestöjen kanssa yhteistoiminnassa järjestetty laturetki ns. Tahkon hiihto 18.2. vei 1 666 kaupunkilaista 20—75 km:n pituiselle taipa- leelle.

S i s ä t o i m i n t a k a u d e n urheilunohjaus talvi- ja kevätkautena 15.1.—20.5. sekä syyskautena 15.9.—21.12. tapahtui edelleenkin pääasiallisesti kunnallisissa harjoitussaleissa Stadionilla. Ohjattua toimintaa järjestettiin miesten kuntovoimistelussa (60 kertaa, osanottajia 2 000), perheenemäntien ja vuorotyössä käyvien naisten voimistelussa (90 kertaa, osanottajia 3 000), lasten ryhti- ja satuvoimistelussa (60 kertaa, osanottajia 1 500), naisten kuntovoimistelussa (30 kertaa, osanottajia 1 800) ja tyttöjen telinevoimistelussa (30 kertaa, osanottajia 500).

Kesäkauden urheilunohjaus pojille tapahtui kentillä 9:ssä neuvontakohteessa (250 kertaa, osanottajia 4 412). Tyttöjen vastaavaa urheilutoimintaa ohjattiin 7:llä eri kentällä (78 kertaa, osanottajia 1 346). Lisäksi annettiin ohjausta pojille ja tytöille telinevoimistelussa (65 kertaa, osanottajia 1 000) Pallokentän voimistelun ulkoharjoituspaikalla. Naisille järjestettiin kesäkausina voimistelua kunnallisissa harjoitussaleissa (50 kertaa, osanottajia 3 500).

Kesän aikana järjestettiin edelleen yhteistoiminnassa Seurasaarisäätiön ja helsinkiläisten kansantanssijärjestöjen kanssa 5 ohjattua kansantanssi- ja leikkitalaisuutta, joista kolme Seurasaaren juhla kentällä ja muut Kaivopuistossa ja Taivaskalliolla. Yleisöä näissä tilaisuuksissa oli yhteensä n. 7 500 henkeä.

Samoin yhteistoiminnassa järjestöjen kanssa toimeenpantiin 3.11. ja 9.12. helsinkiläisille retkipäivät, ns. polkuretki, 35—40, 20—25 ja 10—15 km:n pituisilla reiteillä Ruskeasuo-Haltiavuori-Ruskeasuo ja Otaniemi-Solvalla. Retkiin osallistui 500 kaupunkilaista.

Uimakoulutoimintaa järjestettiin 1.6.—20.8. välisenä aikana 24 koulutuspaikassa, joissa oli opettajia 52 ja oppilaita yhteensä 3 413. Näistä 6 uimakoulua oli eri uima-seurojen hoidossa kaupungin ohjaustoiminnallisen tuen turvin. Kesä oli sateinen ja kylmä haitaten uimakoulutoimintaa huomattavasti. Uimapromootio järjestettiin Uimastadionilla 17.8. Tilaisuudessa vihittiin kuitenkin yht. 1 103 uimamaisteria ja -kandidaattia. Kaupungin alueella toimiville uimaopettajille järjestettiin 20.—21.6. neuvonta- ja opintopäivät, joihin osallistui 45 uimaopettajaa. Uimakoulutoiminnan tarkastajan tehtäviä hoiti 1.6.—31.8. leht. Veikko Torkkel.

Kunnalliset harjoitussalit Stadionilla olivat vuoden aikana (kesä-, heinä- ja elokuuta lukuun ottamatta) kevät- ja syyskaudella 13 viikkotuntia vapaaharjoittelijain (voimistelijain ja palloilijain) käytössä 100 mk:n maksusta sisätoimintakaudelta harjoituskortin haltijaa kohden. Vapaaharjoitusvuorojen käyttäjiä oli 449. Kunnalliset salit olivat maksullisesti (voimistelu- ja urheiluseurat à 400 mk/t, koulut 600 mk/t) vuoden aikana 60:n eri seuran, koulun tai laitoksen käytössä. Valvontatehtäviä hoiti 2 vahtimestaria.

Stadionin pohjoiskaarteessa (retkeilymajatilat) sijaitsevia saleja käytettiin 1.9.—31.12. erilaiseen liikuntaharjoitustoimintaan iltaisin. Valvonnasta vastasi vahtimestari. Kumpulan uimalan molemmat pukusuojat olivat sisäharjoitustiloina 5:n eri seuran käytössä iltaisin aikana 1.1.—30.4. ja 1.10.—31.12. Valvonnasta vastasi vahtimestari.

Urheilunohjaustyöhön kuului oleellisena osana kaupungin urheilupaikkoihin liittyvä *tiedotustoiminta*, jonka hoitamisessa oltiin yhteydessä seurojen, koulujen, laitosten ja eri urheilunalojen harrastajapiirien samoin kuin sanomalehdistön, radion ja television kanssa. Edelleen annettiin ohjausta eri yhteisöille ulko- ja sisäharjoituspaikkojen, ohjaajien ja säestäjien hankkimisessa.

Talvikausi. Urheilu- ja retkeilytoimiston hallinnossa oli kaikkiaan 38 luistinrataa, joiden yhteinen pinta-ala oli 176 450 m². Lisäksi oli puisto-osaston hoidossa 20 rataa, 30 050 m², ja seurojen hoidossa 3 rataa, 31 100 m².

Seurojen hoitamilla kolmella luistinradalla kävi opettajien johdolla yhteensä 50 317 koululaista. Näiden määrä jakaantui eri ratojen osalle seuraavasti: Kallion 24 571, Väinämöisen 20 191 ja Johanneksen rata 5 555.

Suurkelkkämäkiä (rinnemäkiä) oli käytössä 2.

Pallokentällä pelattiin 31 jääpallo-ottelua. Piirisarjojen otteluja, joita oli yhteensä 114, pelattiin eniten seuraavilla radoilla: Messukenttä 10, Käpylä 12, Haaga 10, Lauttasaari 10, Herttoniemi 12 ja Kaisaniemi 15.

Kesäkausi. Pallokentän ruohokentillä suoritettiin 60 pääsymaksullista jalkopallo-ottelua. Hiekkakentällä pelattiin kaikkiaan 14 maksullista ottelua ja 85 maksutonta ottelua ennen ruohokenttien avaamista. Kertaharjoituslippuja (à 10 mk) myytiin kentälle 8 209 kpl ja harjoituskortteja (à 100 mk) 588 kpl.

Käpylän urheilupuistossa pelattiin kesän aikana lukuisia jalkapalloilun sarja- ym. otteluja. Yleisurheilun, ravi-, moottoripyörä- sekä palvelus- ja opaskoirakilpailujen lisäksi urheilupuistossa pelattiin maahockeyä, käsi- ja lentopalloa, pesäpalloa ja harjoitettiin jousiammuntaa sekä erilaatuista koululaisurheilutoimintaa.

Jalkapalloilun piirisarjojen otteluita pelattiin eri kentillä yhteensä 1 151 niistä Väinämöisen kentällä 159, Käpylän urheilupuistossa 123, Kallion kentällä 113 ja Vallilan kentällä 113.

Ratsastushallin ratsastukseen varatut tilat olivat vuokrattuina Keskustalli Oy:lle. Palloilusalia käytettiin runsaasti käsi- ja koripalloilun harjoitus- ja kilpailupaikkana. Hallin itäparvekkeen eteläpää oli edelleen vuokrattuna jousiampujain käyttöön. Hallin eteläpää oli vapautunut liikennelaitoksen käytöstä jo v. 1961, mutta sitä ei korjaustöiden vuoksi voitu vielä ottaa käyttöön.

Soutustadionilla järjestivät eri seurat ym. soutu- ja melontaharjoitusten ja -kilpailujen lisäksi mm. lukuisia yhteislaulutilaisuuksia, hengellisiä virsilauluiltoja sekä juhannusjuhlan. Operettiteatteri antoi kesän aikana useita näytäntöjä. Hallintorakennuksen yläkerta käytettiin kokouksiin, luentoihin, kursseihin ja voimisteluun.

Uimalat. Kesä oli suurimmalta osaltaan sateinen ja kolea. Ainoastaan kesä-heinäkuussa oli muutamina päivinä aurinkoista ja lämmintä. Uimastadion avattiin yleisölle 23.5. ja suljettiin 9.9. Uimalassa kävi kesän aikana yhteensä 161 847 henkeä, joista aikuisia oli 79 136 ja näistä alennuskorttia käyttäneitä 10 560 (1 056 kpl à 10 kertaa) sekä lapsia 82 711. Pääsy- ja säilytysmaksut olivat ennallaan: aikuiset 60 mk, lapset alle 15 vuotta 20 mk. Saunassa kävijöiden lukumäärä oli 20 930. Veden lämpö

pidettiin altaissa n. 19—21-asteisena. Henkilökunnan lukumäärä oli 41. Kesän aikana järjestettiin Uimastadionilla mm. SVUL:n Helsingin piirin uintimestaruuskilpailut, Festivaalikilpailut, Suomen uintimestaruuskilpailut, oppikoulujen väliset uintikilpailut, Suomen pellehyppymestaruuskilpailut, kaupungin uimapromootio ja runsaasti liikkeiden ja järjestöjen uintikilpailuja sekä seurojen uimanäytöksiä.

Kumpulán uimalassa kävi kesän aikana yhteensä 89 318 henkeä, josta aikuisia 30 430 ja näistä alennuskorttia käyttäneitä 2 480 (248 kpl à 10 kertaa) sekä lapsia 58 888. Saunaa käytti yhteensä 3 841 henkeä. Pääsy- ja säilytysmaksut sekä saunamaksu olivat samat kuin Uimastadionilla. Veden lämpö oli n. 20—22 astetta. Henkilökunnan lukumäärä oli 23. Uimalassa järjestettiin kesän aikana lukuisia uinti- ja vesipallokilpailuja sekä näytöksiä.

Hietarannalla kävi kaikkiaan n. 100 000 henkeä. Meriveden lämpö pysytteli suurimman osan kesästä alhaisena. Uimarannalla suoritettiin vain tavanomaiset kunnostustyöt. Henkilökunnan lukumäärä oli 8.

Matkailu, kotiseututyö, loma- ja vapaa-ajan vietto sekä kalastus

Matkailu. Retkeilyosasto huolehti Helsinkiin saapuvien matkailijoiden ja retkeilijöiden ohjelmista, majoituksesta, muonituksesta ja ennen kaikkea opastuksesta.

Osasto järjesti 13.4.—1.6. välisenä aikana opaskurssit, jotka käsittivät kaikkiaan 25 eri esitelmää ja käyntiä ja joiden osanottajamäärä nousi n. 140:een. Niille oppaille, jotka olivat edellisinä vuosina suorittaneet kurssin, järjestettiin suomen- ja ruotsinkielistä jatkokoulutusta. Eri matkatoimistot ym. tilasivat jatkuvasti oppaita osastolta ja tilattujen oppaiden lukumäärä oli 132 (108 tilausta).

Vuoden aikana julkaistiin »Helsinki-Helsingfors»-niminen opaslehtinen ruotsin-, englannin-, saksan-, ranskan- ja venäjänkielisenä yhteensä 68 000 kpl:n painoksena.

Ulkomaisiin ja kotimaisiin julkaisuihin lähetettiin erilaista Helsinkiä koskevaa aineistoa sekä matkatoimistoille ja yksityisille henkilöille matkailua koskevia painotuotteita sekä suoritettiin matkailijoiden informointia.

Laivalla Helsinkiin saapuvia matkailijoita avusti Meriasemalla osaston palkkaama opas kesä-elokuun ajan.

Majoitustilanteen helpottamiseksi oltiin kiinteässä yhteistyössä Helsingin Yleisen Matkailijayhdistyksen hotellikeskuksen kanssa, joka vuoden aikana järjesti majoituksen n. 14 000 matkailijalle. Muissakin matkailua koskevissa kysymyksissä oltiin jatkuvasti yhteistyössä mainitun yhdistyksen ja Suomen Matkailijayhdistyksen kanssa.

Retkeilyosaston hoidossa olivat leirintäalueet Lauttasaarella ja Tullisaarella. Kertomusvuonna oli kokonaiskävijämäärä 8 213 (ed. v. 7 882), mistä 51 % ulkomaisia ja 49 % kotimaisia matkailijoita. Lauttasaaren leirintäalueella yöpyi yli 20 eri maasta kotoisin olevia matkailijoita 2 890 ja suomalaisia 2 717 eli yhteensä 5 607 matkailijaa. Tullisaaren leirintäalueella yöpyi yhteensä 2 606 matkailijaa, joista ulkomaalaisia 1 311 ja suomalaisia 1 295.

Helsingin nähtävyyksistä suosituin oli Korkeasaaren eläintarha. Siellä kävi kaikkiaan 366 186 henkeä, joista alle 12-vuotiaita lapsia oli 93 590 ja koululaisia 13 386. Toisella sijalla oli Seurasaari, jonka kävijämäärä oli kaikkiaan n. 176 000 henkeä.

Stadionin tornissa kävi kaikkiaan 80 638 henkeä, Kansallismuseossa 60 700, Eduskuntatalossa noin 23 000 ja Suomenlinnassa 21 815, joista lapsia oli 5 600 ja koulu-laisia 1 215. Suomenlinnan lukuihin sisältyivät vain oppaita käyttäneet kävijät. Muissa museoissa ja kokoelmissa oli kävijämäärä pienempi. Jos Linnanmäen huvipuisto luetaan nähtävyyksien joukkoon, niin oli se ylivoimaisesti suosituin. Sen kävijämäärä nousi n. 700 000:een.

Ulkoilualueet ja -puistot. Retkeilyosaston hoidossa olivat Kaunissaaren, Luukin (18.4. lukien), Nuuksionpään (8.2. lukien), Pirttimäen, Rastilan ja Uutelan ulkoilu-alueet sekä Kivinokan, Lauttasaaren, Länsiulapanniemen, Mustasaaren, Mustikkamaan, Pihlajasaaren, Satamasaaren, Seurasaaren, Tullisaaren, Varissaaren-Pitkäsaaren ja Varsasaaren ulkoilupuidot ja lukuisa määrä pienehköjä saaria ja luotoja.

Viikonloppumajoja oli vuoden päättyessä Kivinokassa 601, Lauttasaassa 270, Satamasaassa 141, Varsasaassa 253, Länsiulapanniemessä 244 ja Itäisessä Pihlajasaassa 14 eli yhteensä 1 523.

Rastilassa oli 20 kaupungin omistamaa viikonloppumajaa, jotka vuokrattiin yhteensä 118 helsinkiläisperheelle kahdeksi viikoksi kerrallaan. Useilla ulkoilualueilla oli lisäksi suuri määrä tilapäisteltailijoita.

Arviolaskelmien mukaan ulkoilualueilla kävi kertomusvuoden aikana yleisöä seuraavat määrät: Kaunissaari n. 15 000, Kivinokka n. 63 000, Lauttasaari n. 23 000, Luuki n. 6 000, Mustikkamaa n. 37 000, Nuuksionpää n. 1 000, Pihlajasaari n. 18 000, Pirttimäki n. 24 000, Rastila n. 48 000, Satamasaari n. 3 000, Seurasaari n. 176 000, Tullisaari n. 5 000, Uutela n. 5 000 ja Varsasaari n. 5 000. Kesän koleuden ja sateisuuden vuoksi kävijämäärät olivat osittain pienemmät kuin edellisinä vuosina.

Pirttimäessä järjestettiin 26 suunnistuskilpailua, joihin osallistui 2 450 kilpailijaa, sekä 22 hiihtokilpailua, joissa yhteensä 3 368 hiihtäjää. Rastilassa järjestettiin lomamajoissa ja teltoissa asuville henkilöille eri urheilulajien ohjaustoimintaa.

Työntekijöitä, kaitsijat mukaan luettuina, oli ulkoilualueilla 1.7. yhteensä 106.

Vuoden aikana suoritettiin rakennusten ja alueiden kunnossapitotöitä ja eräillä alueilla myös pienehköjä uudisrakennustöitä, mm. rakennettiin venesatama Kaunissaareen, viikonloppumajoja Rastilaan, keittokatoksia Kaunissaareen, Pihlajasaareen ja Pirttimäkeen sekä käymälöitä eri alueille.

Ulkoilumajat. Retkeilyosaston hoidossa olevassa Pirttimäen ulkoilumajassa yöpyi kertomusvuoden aikana 781 (ed. v. 787) henkilöä ja saunaa käytti 44 (41) lämmityskerralla yhteensä 2 984 (3 258) henkilöä. Rastilan ulkoilumajassa oli yöpyjiä 2 138 (1 490) ja saunoja 75 (72) lämmityskerralla yhteensä 2 623 (1 118). Haagan ulkoilumajalla kävi vuoden aikana n. 3 000, Maunulan ulkoilumajalla n. 20 000, Nuuksionpään ulkoilumajalla n. 1 000 ja Pitkälän ulkoilumajalla n. 12 000 henkilöä.

Retkeilyä koskevat asiat. Retkeilyosasto järjesti retkeilyväen neuvottelutilaisuuden tammikuussa sekä helmikuussa hiihtokurssit Rastilassa. Osasto oli edelleen yhteistyössä Helsingin Yleisen Matkailijayhdistyksen retkeilytoimikunnan kanssa, johon kuului 12 retkeilykerhoa. Toimikunta sai avustuksena kaupungilta 215 000 mk, mistä osa käytettiin Helsingin Ulkoilulehden kustannuksiin ja osa kurssi-, leiri- ja julkaisu-toimintaan. Lisäksi annettiin eri retkeily-yhdistyksille avustuksina yhteensä 55 000 mk.

Sekä retkeilyasiamies että apulaisretkeilyasiamies pitivät useita ulkoilumahdollisuuksia kaupungissa käsitteleviä esitelmiä ja alustuksia eri laitosten ja yhdistysten tilaisuuksissa sekä laativat lukuisia lehtikirjoituksia ja haastatteluja päivälehtiin, radioon ja televisioon. Helsinkiläisten päivälehtien edustajille järjestettiin toukokesäkuussa tutustumistilaisuus Rastilan ja Kaunissaaren alueisiin.

Retkeilyosaston toimesta painatettiin kolme erilaista ulkoilualueiden esittelylehtistä, joita jaettiin ilmaiseksi kouluihin, järjestöille sekä liike- ja teollisuuslaitoksiin.

Hiihtoloman aikana 26.2.—2.3. järjestettiin koululaisille ohjattuja tutustumisretkiä eri ulkoilualueille sekä teollisuus- ja liikelaitoksiin.

Marraskuussa oli Metsätalossa ulkoilualueiden esittelytilaisuus, jossa puhuivat mm. professorit Niilo Hallman ja Lauri Pihkala sekä metsänhoit. Mikko Pitkäniemi.

Stadionin retkeilymaja oli vuokrattu vuoden alusta lähtien Suomen Retkeilymaja-järjestölle. Majassa kävi yhteensä 12 363 vierasta, joista suomalaisia 6 543 ja ulkomaalaisia 5 819. Yöpymisiä oli samana aikana 25 581, joten vieraat viipyivät majassa keskim. kaksi vuorokautta. Lukumääräisesti oli vieraista eniten ruotsalaisia (1 668) ja toiseksi saksalaisia (1 450).

Kotiseututyö. Kotiseututuntemuksen ja -kiintymyksen lisäämiseksi retkeilyosasto oli yhteydessä eri kotiseutuyhdistyksiin. Vuoden aikana pidettiin esitelmiä ja järjestettiin tutustumiskäyntejä eri puolille kaupunkia. Osasto palveli yleisöä myös antamalla tietoja kotiseutukysymyksistä.

Helsinki-propaganda. Matkailupropagandan lisäksi suoritettiin muutakin Helsinki-propagandaa mm. pitämällä puheita ja esitelmiä. Ulkoilmanäytäntöjen ja juhannusjuhlan yhteydessä kiinnitettiin huomiota myös tähän puoleen.

Loma- ja vapaa-ajan vietto. Kaupungin palveluksessa olevien suurperheisten ja vähävaraisten virkamiesten ja työntekijäin perheiden äideille ja lapsille sekä muillekin äideille ja lapsille myönnettiin ilmainen 14 vrk:n oleskelu Lomaliiton, Virkamiesliiton ja Svenska Semesterförbundet'in lomakodeissa. Ko. äitien lukumäärä oli 120 ja lasten 171.

Useita viihdytystilaisuuksia järjestettiin osaston toimesta. Hietarannan juhannusjuhlassa oli yleisöä 3 080 henkeä. Ulkoilmakonsertteja oli 94, yhteislaulutilaisuuksia 8. Ulkoilmanäytäntöjä oli 4 ja niissä 3 810 katsojaa.

Kalastus. Kalastuslupia myytiin kaikkiaan 11 238 (ed. v. 10 502). Näistä oli uistelulupia 5 528, lupia verkkokalastukseen 3 299, hauen- ym. koukkujen käyttämiseen 1 575 sekä 100:n koukun pitkänsiiman käyttämiseen 499. Lupia isolla rysällä kalastamiseen myönnettiin 33, pikkurysällä 156 ja katiskalla 148. Kalastuslupien myynnistä kertyi tuloja 2 616 000 mk. Kalastuskarttoja myytiin 1 537 kpl, joista kertyi tuloja 76 850 mk. Lupien kokonaismäärä nousi kertomusvuonna 736 luvalla.

Kaunissaaressa myytiin vuoden aikana kalastuslupia 178 200 mk:n arvosta ja kalastuskarttoja 3 560 mk:n arvosta.

Kalavesien hoidossa kiinnitettiin edelleen päähuomio kalanpoikasten istutukseen ja rauhoitusmääräyksiin. Kaupungin omistamalle merialueelle istutettiin kaikkiaan 720 000 (1 180 000) hauenpoikasta, josta määrästä kaupunki kustansi 400 000 poikasta sekä kalastusseurat ja -kerhot yhteensä 320 000 poikasta. Säät olivat hauenmädin haudonnan aikana niin epäedulliset, ettei poikasia saatu yhtä suuria määriä kuin edellisenä vuonna. Koekalastuksissa todettiin haukikannan tuntuvasti lisään-

tyneen kaupungin vesialueella, johon osaltaan ovat vaikuttaneet vuosittain toistuneet huomattavan suuret poikasistutukset.

Kuhakannan lisäämiseksi oli edelleen kaikenlainen kalastus kielletty Laajalahdella, Vanhankaupunginselällä ja Tullisaarenselällä kesäkuun aikana, jolloin kuha oli lain mukaan rauhoitettu. Lisäksi oli näillä alueilla kielletty pitkäsiimakalastus ympäri vuoden. Yhteistoiminnassa kalastusseurojen kanssa tehtiin kevään kuluessa 170 kuhaturoa.

Kalakannan lisääntymistä ja viihtymistä haittasi ratkaisevasti kaupungin lähivesien huolestuttava likaantuminen, jota on erikoisesti todettu Laajalahdessa ja Vanhankaupunginselällä. Happikadon vuoksi kuolikin kertomusvuoden kesällä runsaasti kaloja Laajalahdessa. Kaupungin alueen vesisuojelelun parantamiseksi on urheilu- ja retkeilylautakunnan ja urheilu- ja retkeilytoimiston taholta tehty lukuisia esityksiä.

Neuvonta- ja valistustoiminnassa kiinnitettiin edelleen päähuomio kalastuslain tuntemukseen sekä kalavesien hoitotyöhön. Kalastusseuroja avustettiin valistus-tilaisuuksien järjestelyssä esitelmillä, luennoilla sekä raina-, kuva- ym. materiaalilla. Vuoden aikana perustettiin neljä uutta kalastusseuraa. Kertomusvuonna toimi kaupungin alueella yhteensä 70 kalastusseuraa ja -kerhoa, joissa oli n. 5 000 jäsentä. Kalastusseuroille lähetettiin neljä ja merilinnustusseuroille yksi kiertokirje. Kalastusvalvoja piti kertomusvuonna 14 esitelmää.

Vuoden aikana tarkastettiin kaikkiaan 850 venekunnan tai kalamiehen luvat, jolloin takavarikoitiin 15 luvatonta pyydystä. Eniten tapahtui edelleen rikkomuksia alamittaisen kuhan kalastuksessa. Tehostetun valistustoiminnan- ja valvonnan ansiosta vähentyi rikkomusten määrä jatkuvasti.

Arvioitu kalansaalis kaupungin vesialueella oli kertomusvuonna 319 450 kg.

Merilinnustus. Lautakunta vuokrasi merilintujen syysmetsästysoikeuden seuraavilla hallinnossaan olevilla saarilla ja ulkoluodoilla: Gråskärsbådarna luotoryhmiineen, Hundörsbådarna, Koirasaari, Trutkubben ja sen lähialueella olevat luodot, Långskär, Flathällan ja Ytterskär. Vuokrasopimussuhteessa olevat seurat saivat ampua ko. alueella alleja ja meriteeriä 1.10. alkaen joulukuun loppuun. Uuden metsästyslain mukaan loppui vesilintujen metsästyskausi kuitenkin 30.11. Merilinnustuksen valvontaa kaupungin viranomaiset suorittivat yhteistoiminnassa merivartiolaitoksen kanssa. Vuoden aikana asetettiin yksi metsästäjä syytteeseen luvattomasta metsästyksestä.

Korkeasaaren eläintarha

Korjaukset. Vuoden kuluessa suoritettiin tavanomaiset asuntojen, tallien, aitojen ja häkkien korjaus- ja maalaustyöt. Teitä korjattiin ja varustettiin osittain uusilla sementtikourilla. Apinatalossa rakennettiin istuinhyllyt kaikkiin häkkeihin. Ison hirvitarhan aita korjattiin ja tiivistettiin, niin että siellä voi pitää myöskin pienempiä hirvilajeja. Ponitalli ja -tarha korjattiin perusteellisesti. Lauttalaiturilla laajennettiin yleisön odotusosastoa.

Uudisrakennukset. V. 1961 aloitetut strutsi- ja pikkulintutalot rakennettiin valmiiksi, samoin tarhat strutsitaliin ympärille. Uuden petoeläintalon ensimmäisen rakennusvaiheen toteuttaminen siirtyi seuraavaan vuoteen.

Eläinkanta. Ostona, vaihtona tai lahjana saatiin seuraavat eläimet: 2 silkkiapinaa, 1 vihreä marakatti, 2 dianamarakattia, 1 monamarakatti, 1 viiksimarakatti, 1 Kongomarakatti, 2 valkonokkamarakattia, 1 Mangabeyapina, 1 tiikeri, 1 huulikarhu, 2 baribalkarhua, 2 sutta, 1 sinikettu, 3 näätäkoiraa, 8 ahmaa, 1 haisunäätä, 2 frettiä, 1 hilleri, 2 norppaa (hyljettä), 4 hirveä, 2 kultajänistä, 2 närheä, 57 pikkulintua, 9 papukaijaa, 2 haukkaa, 17 pöllöä, 5 kurkea, 10 flamingoa, 4 kyhmyhanhea.

Seuraavat eläimet vaihdettiin tai myytiin: 1 tiikeri, 2 ahmaa, 2 sutta, 2 norppaa, 1 hirvi, 2 poroa, 3 mufflonlammasta, 3 ponia, 1 villisika, 35 pikkulintua, 18 papukaijaa, 50 kyyhkystä, 3 pöllöä, 5 ankkaa, 16 niilihanhea, 2 myskiankkaa, 20 riikinkukkoa, 28 kääpiöviiristä.

Vuoden aikana syntyi 3 vaippapaviaania, 2 kauluskarhua, 1 susi, 9 hopeakettua, 7 minkkiä, 1 vapitihirvi, 5 saksanhirveä, 4 kuusipeuraa, 3 japaninhirveä, 5 poroa, 3 mufflonlammasta, 4 harjalammasta, 3 alppikaurista, 1 kääpiövuohi, 2 visenttiä, 3 jakkihärkää, 2 laamaa, 12 villisikaa, 242 kaniinia, 174 marsua, 255 hamsteria, 109 pikkulintua, 4 papukaijaa, 35 kyyhkystä, 1 afrikkalainen huuhkaja, 26 riikinkukkoa, 16 fasaania, 30 viiristä, 14 niilihanhea.

Vuoden aikana kuoli tai teurastettiin 3 paviaania, 6 marakattia, 1 kapusiiniapina, 2 silkkiapinaa, 1 puuma, 1 sinikettu, 1 hopeakettu, 1 sauikko, 1 hilleri, 1 fretti, 1 vesikko, 4 minkkiä, 5 hirveä, 1 saksanhirvi, 5 kuusipeuraa, 5 japaninhirveä, 3 poroa, 1 mufflonlammas, 4 harjalammasta, 1 alppikauris, 4 kääpiövuohi, 4 villisikaa, 1 jänis, 240 kaniinia, 183 marsua, 260 hamsteria, 4 kengurua, 1 korppi, 1 närhi, 1 kuukeli, 148 pikkulintua, 19 papukaijaa, 5 kyyhkystä, 7 pöllöä, 3 flamingoa, 4 kurkea, 1 ibis, 4 hanhea, 6 sorsaa, 15 ankkaa, 2 riikinkukkoa, 2 kalkkunaa, 1 helmikana, 14 fasaania, 10 viiristä.

Tulot. Leijonalinna tuotti pääsymaksuina 2 321 295 mk. Kävijöitä oli 205 309 henkilöä, näistä 129 475 aikuista ja 75 834 lasta. Vastaavat luvut karhulinna osalta olivat 3 363 465 mk, 232 335 henkilöä, näistä 146 786 aikuista ja 85 549 lasta, sekä apinatalo 3 401 660 mk, 170 083 aikuista ja 105 229 lasta.

Lautta »Korkeasaari-Högholmen» kuljetti kesän aikana (30.4.—8.10.), 283 386 henkilöä, näistä 189 796 aikuista ja 93 590 lasta. Lautta suoritti 3 025 kaksoisvuoroa. Korkeasaaren osuus lautan tuloista oli 8 440 510 mk.

Taksiveneet ja Korkeasaaren moottorivene tuottivat 1 288 810 mk ja kuljettivat yhteensä 59 115 henkilöä, joista 21 302 lapsia. Vuokramoottorit välittivät kesän aikana liikennettä sekä Pohjoissatamasta että Hakaniemen rannasta. Korkeasaaren moottorivene hoiti liikennettä sinä aikana jolloin lautta ei ollut käytössä sekä kuljetti työntekijät saareen joka aamu ja huolehti tavaroiden ja rehujen kuljetuksesta.

Ravintolasta, kafeteriasta ja kioskista saadut vuokratulot olivat kaikkiaan 1 385 139 mk. Tulot valokuvauspaikoista olivat 15 000 mk ja uimalasta 10 000 mk.

Menot ja tulot

Menot olivat kokonaisuudessaan 445 149 362 mk, josta 31 710 468 mk tuli lautakunnan ja toimiston, 93 904 300 mk kiinteän käyttöomaisuuden korkojen ja poistojen, 88 418 665 mk urheilulaitosten ja uimalain, 53 609 732 mk retkeilyn, 41 275 007 mk Korkeasaaren eläintarhan, 29 524 390 mk rakennusten vuosi-

korjausten, 92 645 800 mk muun kunnossapidon sekä 14 070 000 mk avustusten osalle.

Tulot olivat kokonaisuudessaan 81 093 847 mk, josta urheilulaitoksista 41 769 261 mk, retkeilystä 17 070 475 mk ja Korkeasaaren eläintarhasta 22 254 111 mk. Rakennusavustuksena veikkausvoittovaroista saatiin 3.5 mmk.
